

Latvijas Republikas Senāts

SPRIEDUMS

Rīgā 2026. gada 29. septembrī

Senāts šādā sastāvā: senators referents Valerijs Maksimovs, senatori Erlens Kalniņš un Normunds Salenieks,

izskatīja rakstveida procesā civillietu /Persona B/ prasībā pret /Persona C/ par parāda piedziņu un /Persona C/ pretprasībā pret /Persona D/ (/Persona D/) par parāda piedziņu sakarā ar /Persona C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 17. aprīļa spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1]/Persona D/2022. gada 23. augustā cēlis tiesā prasību pret /Persona C/, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1., 1591., 1716., 1753., 1756. pantu, 1793. panta 3. punktu, 1804. un 1806. pantu, lūdzis piedzīt no atbildētāja aizdevuma pamatparādu 75 112,80euro, procentus par aizdevuma izmantošanu 9 013,54 euro un līgumsodu 7 511,28 euro, kā arī noteikt prasītājam tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā no nesamaksātās parāda summas.

Prasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[1.1] Ārvalsts komercsabiedrība Eclipse Resources (HK) Limited, kuru pārstāvēja /Persona D/, kā aizdevēja un /Persona C/ kā aizņēmējs 2020. gada 20. janvārī noslēguši aizdevuma līgumu Nr. ERS/DV-L1/20.

[1.2] Aizdevums ar vairākiem pārskaitījumiem izsniegts atbildētājam par kopējo summu 75 112,80 euro. Aizdevuma līguma 2.1. punktā puses noteikušas, ka aizdevumu aizņēmējs atmaksā līdz 2020. gada 31. decembrim.

Savukārt aizdevuma līguma 3.1. punktā noteikts, ka aizņēmējs apņemas par izmantojamo aizdevuma summu maksāt prasītājam 6 % gadā.

Līguma 5.2. punkts paredz, ja atbildētājs nokavē noteikto aizdevuma atdošanas termiņu, tas maksā līgumsodu 0,1 % apmērā no laikā neatdotās aizdevuma summas par katru nokavēto dienu.

[1.3] Eclipse Resources (HK) Limited un /Persona D/ 2022. gada 1. augustā noslēguši cesijas līgumu Nr. ERS/ET-A1/22, ar kuru visas prasījuma tiesības pret atbildētāju, kas izriet no aizdevuma līguma, nodotas /Persona D/.

[1.4] Atbildētājs aizdevumu nav atmaksājis.

[2] /Persona C/ 2022. gada 16. decembrī cēlis pretprasību (vēlāk to papildinot un grozot), kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1587., 1756., 1590., 1716.–1724., 1753.–1760. un 1808. pantu, lūdzis: 1) piedzīt no /Persona D/ parādu 108 680,53euro, kas sastāv no pamatparāda 94 714,36 euro, aizdevuma lietošanas procentiem 6 594,73 euro un līgumsoda 7 371,44 euro; 2) noteikt /Persona C/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā no kopējās piespriešanās, bet nepiedzītās summas; 3) abu prasību pilnīgas vai daļējas apmierināšanas gadījumā, attiecīgajā apmērā /Persona C/ pretprasījuma ieskaitu vērst pret prasītāju, ar tiesas lēmumu veicot savstarpēju ieskaitu un dzēšot prasītāja prasījumus (*tā pretprasības pieteikumā*).

Pretprasība pamatota ar šādiem apstākļiem.

[2.1] Starp /Persona C/ un /Persona D/ 2012. gadā, 2013. gadā, 2014. gadā, 2015. gadā, kā arī 2020.–2022. gadā noslēgti vairāki aizdevuma līgumi, ar kuriem /Persona C/ piešķīris /Persona D/ aizdevumus, kas netika atdoti.

Tāpat atbildētājs piesaka prasījumus, kas izriet no šādiem cesijas līgumiem:

1) /Persona C/ un UAB „Agrobosas” 2022. gada 12. septembrī noslēguši cesijas līgumu, ar kuru /Persona C/ cedētas prasījuma tiesības pret /Persona D/, kas izriet no 2021. gada 31. maija parādzīmes par 11 899,73euro. Tāpat UAB „Agrobosas” 2021. gada 14. septembrī kļūdaini un bez tiesiska pamata veikusi 3 383,22euro pārskaitījumu /Persona D/;

2) /Persona C/ un SIA „JP Biotechnology” 2022. gada 12. septembrī noslēguši cesijas līgumu, ar kuru /Persona C/ cedētas prasījuma tiesības pret /Persona D/, kas izriet no 2021. gada 9. jūlija aizdevuma līguma Nr. JPB/ET-09.07.2021 par pamatparāda 10 000euro, aizdevuma lietošanas procentu 749,86 euro un līgumsoda 1 000 euro samaksu;

3) /Persona C/ un SIA „Augšvoleri investīcijas” 2022. gada 12. septembrī noslēguši cesijas līgumu, ar kuru /Persona C/ cedētas prasījuma tiesības pret /Persona D/, kas izriet no šādiem aizdevuma līgumiem: a) no 2020. gada 30. decembra aizdevuma līguma Nr. AI/ET-30.12.2020 par pamatparāda 14 000euro, aizdevuma lietošanas procentu 1 538,70 euro un līgumsoda 1 400 euro samaksu; b) no 2021. gada 26. marta aizdevuma līguma Nr. AI/ET-26.03.2021 par pamatparāda 700 euro, aizdevuma lietošanas procentu 76,98 euro un līgumsoda 70 euro samaksu; c) no 2021. gada 6. oktobra aizdevuma līguma Nr. AI/ET-06.10.2021 par pamatparāda 4000 euro un likumisko procentu 240 euro samaksu.

[2.2] Ņemot vērā minēto, /Persona D/ parāda kopējā summa ir 108 680,53euro, ko veido pamatparāds, aizdevuma lietošanas procenti un līgumsods.

[3] Ar Rīgas rajona tiesas 2023. gada 19. decembra lēmumu, pamatojoties uz 2023. gada 1. novembra cesijas līgumu, prasītājs /Persona D/ lietā aizstāts ar viņa tiesību pārņēmēju /Persona B/.

[4] Ar Rīgas rajona tiesas 2024. gada 15. jūlija spriedumu prasība noraidīta, bet pretprasība apmierināta daļēji, nospriežot: 1) izbeigt tiesvedību pretprasība daļā par parāda 12 100 euro piedziņu; 2) noraidīt pretprasību daļā par pamatparāda 19 850 euro, līgumsoda 1 400 euro, likumisko procentu 523,24 euro un lietošanas procentu 2 731,57 euro piedziņu, kopā 24 504,81 euro piedziņu; 3) piedzīt no /Persona D/ laba pamatparādu 92 164,36euro, līgumsodu 5 971,44 euro, lietošanas procentus 400 euro, likumiskos procentus 2 565,12 euro un tiesāšanās izdevumus – valsts nodevu 1 150,22 euro un ar lietas vešanu saistītos izdevumus 1 031,65 euro, kopā 103 282,79 euro; 4) noteikt /Persona C/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei saņemt likumiskos 6 % gadā no visas piedzītās, bet nesamaksātās summas.

Spriedums daļā, ar kuru no /Persona D/ labā piedzīts parāds 103 282,79euro, noraidīta pretprasība daļā par parāda 24 504,81 euro piedziņu, kā arī izbeigta tiesvedība pretprasība daļā par parāda 12 100 euro piedziņu, nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar /Persona B/ apelācijas sūdzību un /Persona C/ pretapelācijas sūdzību, kurā lūgts prasības apmierināšanas gadījumā veikt savstarpēju ieskaitu, Rīgas apgabaltiesa ar 2025. gada 17. aprīļa spriedumuprasību apmierinājusi, piedzenot no /Persona C/ labā pamatparādu 75 112,80euro, procentus par aizdevuma izmantošanu 9 013,54 euro, līgumsodu 7 511,28 euro un tiesāšanās izdevumus 4 421,78 euro, kopā 96 059,40 euro, nosakot /Persona B/ tiesības par laiku līdz sprieduma izpildei no /Persona C/ saņemt likumiskos 6 % gadā no nesamaksātās parāda summas. Pretprasība daļā parieskaista veikšanu noraidīta.

Spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[5.1] Lietā nav strīda, ka aizdevēja Eclipse Resources (HK) Limited ar vairākiem pārskaitījumiem izsniedza atbildētājam aizdevumu par kopējo summu 75 112,80euro.

[5.2] 2020. gada 20. janvāra aizdevuma līguma 2.2. punktā noteikts, ka aizdevums ir uzskatāms par izsniegtu aizņēmējam brīdī, kad izsniegtais aizdevums tiek ieskaitīts šī līguma 9. punktā norādītajā bankas norēķinu kontā AS „/Nosaukums/Banka” /Konta numurs A/.

No AS „/Nosaukums/banka” atbildes redzams, ka /Persona C/ kontā Nr. /Konta numurs A/ laikā no 2020. gada 29. janvāra līdz 2020. gada 6. martam saņemti šādi maksājumi no „ECLIPSE RESORCES 9HK0 LTD”: 2020. gada 29. janvārī 35 000euro, 2020. gada 11. februārī 10 000 euro, 2020. gada 21. februārī 20 000 euro un 2020. gada 24. februārī 10 000 euro, kopā 75 000 euro.

Veiktie maksājumi pamatoti ar atsauci uz aizdevuma līgumu Nr. ERS/DV-L1/20.

[5.3] Saskaņā ar aizdevuma līgumā pielīgto maksājumu kārtību atbildētājam bija pienākums aizdevumu atmaksāt līdz 2020. gada 31. decembrim.

Lietā nav strīda, ka atbildētājs savas no 2020. gada 20. janvāra aizdevuma līguma izrietošās saistības nolīgtajā termiņā nav izpildījis.

[5.4] Starp Eclipse Resources (HK) Limited un /Persona D/ 2022. gada 1. augustā noslēgts cesijas līgums Nr. ERS/ET-A1/22. Ar minēto līgumu visas prasījuma tiesības pret atbildētāju, kuras izriet no iepriekšminētā aizdevuma līguma, nodotas /Persona D/.

[5.5] Nav pamatots atbildētāja pretapelācijas sūdzībā izteiktais viedoklis, ka būtu piemērojams ieskaits.

Tā kā pirmās instances tiesas spriedums pretprasības apmierinātājā daļā ir stājies likumīgā spēkā, nav pamata izlemt par ieskaista veikšanu prasības apmierināšanas gadījumā.

[6] /Persona C/ iesniedzis kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 17. aprīļa spriedumu, ar kuru noraidīta pretprasība par ieskaista piemērošanu, lūdzot atcelt minēto spriedumu un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Kasācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[6.1] Civillikuma 1853. pants paredz, ka parādniekam ir tiesība prasīt ieskaitu katrā laikā, kaut arī jau pēc tiesas sprieduma.

Ar likumīgā spēkā stājušos pirmās instances tiesas spriedumu, ar kuru nospriests piedzīt no /Persona D/ /Persona C/ labā parādu 103 282,79euro, ir gūts juridisks apstiprinājums tam, ka atbildētāja pretprasījums pret /Persona D/ pastāv bez jebkādiem šķēršļiem.

Spēkā esošs tiesas spriedums apstiprina Civillikuma 1853. pantā minētā priekšnoteikuma iestāšanos ieskaista veikšanai. Likumdevējs ieskaista piemērošanas laiku nav ierobežojis.

[6.2] Tiesai, konstatējot, ka /Persona B/ prasība pret /Persona C/ ir apmierināma, nepastāvēja nekādu likumā noteiktu ierobežojumu, lai pēc būtības izskatītu un apmierinātu /Persona C/ pretapelācijas sūdzību par ieskaista piemērošanu.

Šādu tiesību normu iztulkojumu apstiprina arī Civillikuma 1807. pants, kas noteic, ka parādnieka stāvoklis ar cesiju nedrīkst pasliktināties, un Civillikuma 1806. pants, kas noteic, ka cesionārs neiegūst ar cesiju vairāk un lielākas tiesības, nekā bijušas cedentam.

[7] Ar Senāta 2026. gada 3. septembra rīcības sēdes lēmumu kasācijas tiesvedība ierosināta sakarā ar /Persona C/ kasācijas sūdzību par Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 17. aprīļa spriedumu daļā, ar kuru noraidīta pretprasība par ieskaita piemērošanu.

Motīvu daļa

[8] Pārbaudījis spriedumu attiecībā uz personu, kura to pārsūdzējusi, un attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, Senāts atzīst, ka spriedums daļā, ar kuru noraidīts ar pretprasību pieteiktais prasījums par ieskaita piemērošanu, ir atceļams un lieta šajā daļā nododama jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā turpmāk norādīto argumentu un apsvērumu dēļ.

[8.1] No apelācijas instances tiesas sprieduma redzams, ka /Persona C/ pretprasībā izteiktais prasījums par ieskaita piemērošanu ir noraidīts, pamatojoties uz argumentu, ka pirmās instances tiesas spriedums pretprasības apmierinātajā daļā ir stājies likumīgā spēkā un tādēļ nav pamata izlemt par ieskaita veikšanu prasības apmierināšanas gadījumā.

Senāts atzīst, ka šāds apelācijas instances tiesas arguments ir kļūdains, kas novedis pie nepareiza sprieduma taisīšanas šajā daļā.

Senāts piekrīt kasācijas sūdzības argumentam, ka apelācijas instances tiesa nav ņēmusi vērā Civillikuma normas, kas regulē ieskaita piemērošanu, līdz ar to arī Civilprocesa likuma 426. panta pirmās daļas noteikumus, kas paredz tiesas pienākumu izskatīt pretapelācijas sūdzību pilnā apjomā.

[8.2] Lietā nav strīda, ka /Persona D/ 2022. gada 23. augustā cēlis tiesā prasību pret /Persona C/ par parāda piedziņu. Savukārt /Persona C/ 2022. gada 16. decembrī cēlis pretprasību pret /Persona D/ par parāda piedziņu. /Persona D/ kā cedents un /Persona B/ kā cesionāre 2023. gada 1. novembrī noslēguši cesijas līgumu, ar kuru /Persona B/ pārņēmusi prasījumus pret /Persona C/, t. i., jau pēc atbildētāja pretprasījumu pieteikšanas ar viņa celto pretprasību.

Saskaņā ar Civillikuma 1808. pantu parādnieks var celt pret cesionāru ne vien visas savas ierunas pret viņu pašu, bet arī tās ierunas, kas viņam bijušas pirms cesijas un tās laikā pret cedentu. Savus pretprasījumus, kas viņam bijuši pret cedentu tajā laikā, kad viņam paziņots par cesiju, viņš var vērst ieskaitam arī pret cesionāru.

Tādējādi /Persona C/ kā parādniekam atbilstoši Civillikuma 1808. panta noteikumiem ir tiesīgs lūgt vērst ieskaitam pret cesionāru tos pretprasījumus, kas bija pieteikti ar viņa celto pretprasību.

[8.3] Ar ieskaitu Civillikuma 1846. panta izpratnē saprot prasījuma dzēšanu ar pretprasījumu. Tas ir viens no saistību tiesību jeb saistībtiesisku prasījumu izbeigšanās veidiem. Saskaņā ar Civillikuma 1847. pantu parādnieks var pret kreditora gribu izlietot savu pretprasījumu tikai tad, 1) ja abu prasījumu priekšmeti ir vienādas šķiras un 2) ja abiem prasījumiem jau iestājies termiņš. Šiem priekšnoteikumiem ir jāpastāv jau brīdī, kad parādnieks ir savu prasījumu tiešā veidā licis priekšā ieskaitam (sk. *Civillikuma 1852. pantu*).

Parādnieks ir tiesīgs prasīt ieskaitu katrā laikā, ja tikai viņš pierāda, ka viņa pretprasījuma apmierināšanai nestāv ceļā nekādi šķēršļi (sk. *Civillikuma 1853. pantu*). Tātad pretprasījumam, kuru parādnieks grib izlietot ieskaitam, ir jābūt bez tādiem šķēršļiem, kas neļauj to likt priekšā ieskaitam. Šķēršļi var būt dažādi, piemēram, vēl nav iestājies pretprasījumam atbilstošās saistības izpildīšanas termiņš vai nosacījums, pastāv strīds par pretprasījuma pastāvēšanu vai apmēru. Šķēršļu neesības pierādīšanas pienākums nozīmē to, ka tad, ja pretējā puse izvirza kādus iebildumus pret konkrētā prasījuma derīgumu ieskaitam, parādniekam jāiesniedz pierādījumi, kas šādus iebildumus atspēko (sk. *Senāta 2013. gada 23. oktobra sprieduma lietā Nr. SKC-368/2013, C02030008, 9.1. punktu, 2014. gada 27. marta sprieduma lietā Nr. SKC-137/2014, C29591709, 10.1. punktu*).

[8.4] Konkrētajā gadījumā prasījuma un pretprasījuma priekšmeti ir vienādas šķiras un ir iestājies šiem prasījumiem atbilstošo saistību izpildīšanas termiņš.

Strīds gan par prasījuma, gan pretprasījuma pastāvēšanu un apmēru jau ir izlemts pirmās instances un apelācijas instances tiesā. Apstāklis, ka pirmās instances tiesas spriedums par pretprasības apmierināšanu ir stājies spēkā, tikai galīgi apstiprina ar pretprasību pieteikto un tiesas apmierināto pretprasījumu pamatotību.

Tādējādi Senāta ieskata nav konstatējami šķēršļi ieskaita piemērošanai.

[9] Tā kā pārbaudāmais spriedums tiek atcelts daļā, saskaņā ar Civilprocesa likuma 458. panta otro daļu /Persona C/ atmaksājama par kasācijas sūdzību samaksātā drošības nauda 300 *euro*.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474. panta 2. punktu un 458. panta otro daļu, Senāts

nosprieda

atcelt Rīgas apgabaltiesas 2025. gada 17. aprīļa spriedumu daļā, ar kuru noraidīts ar pretprasību pieteiktais prasījums par ieskaita piemērošanu, un lietu šajā daļā nodot jaunai izskatīšanai Rīgas apgabaltiesā;

atmaksāt /Persona C/ drošības naudu 300*euro* (trīs simti *euro*).

Spriedums nav pārsūdzams.

Senators V. Maksimovs Senators E. Kalniņš Senators N. Salenieks